

KULTURUTSKOTTETS BETÄNKANDE 15/2006 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av 19 § i upphovsrättslagen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 15 september 2006 en proposition med förslag till lag om ändring av 19 § i upphovsrättslagen (RP 126/2006 rd) till kulturutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Jorma Waldén och direktör Jukka Liedes, undervisningsministeriet
- ombudsman Sinikka Sipilä, Finlands biblioteksförbund

- ombudsman Päivi Liedes, Suomen Kirjailijaliitto ry
- direktör, juridiska ärenden Satu Kangas, Mediernas Centralförbund rf
- vice verkställande direktör Jukka-Pekka Timonen, Kopiosto rf
- ombudsman Pekka Sipilä, Finska Musikförläggareföreningen rf
- jurist Anne Salomaa, Suomen Tietokirjailijat ry
- organisationssekreterare Ilona Hannikainen, Finlands kritikerförbund rf.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av Finlands biblioteksförbund.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås att upphovsrättslagen ändras så att upphovsmännens rätt till ersättning för utlåning av exemplar av verk till allmänheten skall omfatta utlåning från allmänna bibliotek. Ändringen genomförs så att det undantag som anger att utlåning från ett allmänt bibliotek inte berättigar till ersättning stryks i bestämmelsen om ersättningsrätt. Ändringen följer av den om-

tolkning av uthyrnings- och utlåningsdirektivet som Europeiska kommissionen gjorde 2002.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2007 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft vid ingången av 2007.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Med hänvisning till propositionen och övrig utredning finner utskottet förslaget nödvändigt och lämpligt. Utskottet tillstyrker förslaget med följande anmärkningar och ändringsförslag.

Det föreslagna systemet handlar om att rätten till ersättning för utlåning gäller utlåning från kommuners allmänna bibliotek. Kulturutskottet understöder den föreslagna ändringen av upphovsrättslagen som skulle innebära att kompensation ges för utlåning från allmänna bibliotek. Biblioteksverksamheten är av mycket stor betydelse när det gäller att få ut verk till publiken och därför spelar utlåningen också roll för förverkligandet av rättsinnehavarnas ekonomiska intressen.

Utifrån ekonomiska bevekelsegrunder godtar utskottet i detta skede att rätt till kompensation fortfarande saknas om utlåningen sker från bibliotek som betjänar forskning eller undervisning. I och för sig finner utskottet ingen orsak till att dessa bibliotek lämnas utanför möjligheterna till kompensation. När vi väl har fått erfarenheter av reformen bör också de sistnämnda biblioteken omfattas av kompensationssystemet. Utskottet fäster avseende vid att en betydande del av de allmänna bibliotekens samlingar enligt utredning till utskottet är så kallad fakalt litteratur. I detta avseende utges kompensation också för fakalt litteratur när de lånas från allmänna bibliotek. Utskottet föreslår ett uttalande (*Utskottets förslag till uttalande*).

I samband med statsbudgeten fattas årligen beslut om det anslag från vilket kompensation betalas. I 2007 års budgetförslag uppgår anslaget till 2 miljoner euro. Anslaget för kompensationen har dimensionerats utifrån de möjligheter som budgetramen för tillfället medger. Enligt utskottets uppfattning är de knappa verksamhetsanslagen för biblioteken ett hot mot Finlands biblioteksväsende.

Utskottet anmärker också att det innebär extra arbete och kostnader för biblioteken att skapa kompensationssystemet. Med beaktande av redan genomförda och pågående reformer är ut-

skottet bekymrat över bibliotekens finansiella läge över lag. Utskottet understryker att det kommunala biblioteksväsendet är en viktig del av basservicen för medborgarna och bibliotekens verksamhetsmöjligheter måste säkerställas också i kärva ekonomiska tider. Utskottet påpekar vidare att det kommer att bli ett slut med att bygga nya bibliotek om den linje som framgår av förslaget till nästa års budget fortsätter som innebär att inga biblioteksutvidgningar godkänns.

Kompensationssystemet i praktiken. När det nya kompensationssystemet definieras och kriterierna fastställs bör man enligt utskottet eftersträva ett fungerande och rättvist system som bemöter de till kompensation berättigade på jämlik basis så att ersättningarna inte koncentreras till några få upphovsmän.

Biblioteksstipendierna. Under expertutfrågningen framgick det också att man bekymrade sig för systemet med biblioteksstipendier. Utskottet anser att systemet med så kallade biblioteksstipendier absolut måste bibehållas. De nya bestämmelserna påverkar inte de stipendier som betalas till författare och översättare av statens medel. Det är helt klart fråga om två separata saker. Därför har stipendiesystemet inte heller behandlats i regeringens proposition.

Organisation som förmedlar utlåningskompensationerna. Utlåningskompensationen är till sin natur en tvångslicens vilket innebär att rättsinnehavares tillstånd inte behövs för utlåningen men i gengäld har de rätt till kompensation. De bibliotekskompensationer som avses i propositionen kommer att beröra väldigt många olika typer av upphovsmän, åtminstone författare av fack- och skönlitteratur, serier, översättare, illustratörer och kompositörer. Ersättningar skall också redovisas till utlandet. Det förefaller som om ingen annan än upphovsrätsorganisationerna skulle ha förutsättningar att hantera den admi-

nistration som kompensationssystemet förutsätter.

Detaljmotivering

19 §. Utskottet har beslutat understöda den tanke som framgår av propositionen nämligen att de ursprungliga upphovsmännen är berättigade till kompensation. Dessutom föreslår utskottet att bestämmelserna i 41 § ska tillämpas. Paragrafen behöver därför preciseras. Avsikten med preciseringen är att säkerställa att inga ändringar sker i den princip enligt vilken med upphovsmän i upphovsrättslagen även avses den till vilken upphovsrätten har överförts.

Utskottets ändringsförslag

19 a §. Utskottet föreslår en ny bestämmelse i lagen som preciserar de förutsättningar under vilka den organisation som ansvarar för redovisningarna kan godkännas.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår kulturutskottet

att lagförslaget godkänns med ändringar och

att ett uttalande godkänns.

Lag

om ändring av (utesl.) i upphovsrättslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i upphovsrättslagen av den 8 juli 1961 (404/1961) 19 § 4 mom., sådant det lyder i lag 446/1995, och
fogas till lagen en ny 19 a § som följer:

19 §

Upphovsmannen *till ett verk* har rätt till ersättning för utlåning av exemplar av *verket* till allmänheten, med undantag för alster av byggnadskonst, konsthantverk eller konstindustri. Ersättning kan påyrkas endast för utlåning som har ägt rum under de tre föregående kalenderåren. Rätt till ersättning saknas dock, om utlåningen äger rum vid bibliotek som betjänar forskning eller undervisningsverksamhet. *Det som sägs i 41 § tillämpas på den rätt som avses i detta moment.*

19 a § (Ny)

Ersättning för utlåning enligt 19 § 4 mom. från allmänna bibliotek betalas genom förmedling av en av undervisningsministeriet godkänd organisation som företräder ett flertal upphovsmän till från allmänna bibliotek utlånade verk.

Undervisningsministeriet godkänner på ansökan en organisation för viss tid, högst fem år. Den organisation som godkänns skall vara solvent och ha beredskap och förmåga att sköta de uppgifter som beslutet om godkännande avser. Organisationen skall årligen lämna undervisningsministeriet en rapport om de åtgärder den vidtagit med stöd av beslutet om godkännande. Organisationen eller, i den händelse upphovsmännens representativitet bara kan uppnås genom att flera organisationer godkänns, organi-

sationerna skall företräda en betydande del av de upphovsmän till verk inom olika områden vars verk lånas från allmänna bibliotek. I beslutet om godkännande kan även tas in villkor som allmänt styr organisationens praktiska verksamhet.

Undervisningsministeriets beslut skall även om det överklagas iakttas till dess ärendet avgjorts genom ett lagakraftvunnet beslut. Godkännandet kan återkallas om organisationen ge-

nom att bryta mot beslutet om godkännande och villkoren i beslutet gör sig skyldig till allvarliga eller väsentliga förseelser eller försummelser, och om de anmärkningar och varningar som getts organisationen inte lett till att bristerna i verksamheten blivit avhjälpta.

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i RP)

Utskottets förslag till uttalande:

Riksdagen förutsätter att i statsbudgeten reserveras tilläggsanslag som gör

det möjligt att utsträcka det ersättnings-system som avses i 19 § i upphovsrättslagen till bibliotek som betjänar forskning och utbildning.

Helsingfors den 1 december 2006

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Kaarina Dromberg /saml
vordf. Sade Tahvanainen /sd
medl. Esko Ahonen /cent
Hanna-Leena Hemming /saml
Tatja Karvonen /cent
Rauno Kettunen /cent
Minna Lintonen /sd
Mikaela Nylander /sv

Kirsi Ojansuu /gröna
Seppo Särkiniemi /cent
Ilkka Taipale /sd
Marja Tiura /saml
Jutta Urpilainen /sd
Raija Vahasalo /saml (delvis)
Unto Valpas /vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Marjo Hakkila.